



Inventarisatie cultuurhistorische waarden bebouwing landelijk gebied
Gemeente Doetinchem

Februari 2011

Colofon

In opdracht van : Gemeente Doetinchem
Afdeling Fysieke Ontwikkeling,
Beleidsadviseur Cultuurhistorie en
monumenten, Yana van Tienen
Oude Terborgseweg 202
7004 KA Doetinchem

Uitvoering : Bureau Helsdingen
Helsdingse voorweg 2a
4133 ND Vianen
0347 370 651
www.bureauhelsdingen.nl
advies@bureauhelsdingen.nl
Bureau Helsdingen is een adviesbu-
reau op het gebied van monumenten
en bouwhistorie; gespecialiseerd in
het landelijk gebied.

Veldwerk, fotos, : ing. P.T. den Hertog,
waardering en : ing. C.A. de Visser,
selectie. : ing. L.W. van Pelt,
J.A. Saenen MA

Inhoudsopgave

1. **Samenvatting** p. 5
2. **Cultuurhistorie in Doetinchem** p. 7
3. **Werkwijze inventarisatie** p. 9
4. **Opzet van het rapport** p. 11
5. **Waardering en score** p. 15
6. **Literatuur en bronnen** p. 19

Bijlage: veldwerkformulier

1. Samenvatting

Hier voor u ligt de inventarisatie cultuurhistorische waarden van de bebouwing van het landelijk gebied van de gemeente Doetinchem.

De recente ontwikkelingen in de ruimtelijke ordening en in de monumentenzorg pleiten ervoor om cultuurhistorische waarden in het Ruimtelijke Ordening proces in een vroeg stadium in kaart te brengen. Vervolgens dienen de cultuurhistorische waarden te worden meegewogen in de verdere planvorming. Het gaat dan met name om structuurvisies en bestemmingsplannen.

Deze inventarisatie is gemaakt door Bureau Helsdingen in samenwerking met Bureau Waterland in opdracht van mw. Y van Tienen van de gemeente Doetinchem.

Deze inventarisatie wordt gevolgd door een waardering en een selectie, waaruit de meest waardevolle objecten en complexen blijken. Het resultaat van deze inventarisatie is weergegeven in dit inventarisatierapport en op de Cultuurhistorische - en landschappelijke waardenkaarten.

De landschappelijke waarden zijn geïnventariseerd en gewaardeerd door Bureau Waterland te Utrecht. De waardenkaarten zijn ontstaan door samenwerking tussen Bureau Waterland en Bureau Helsdingen. Op de kaart zijn bij de objecten symbolen geplaatst. Uit de symbolen zijn de bouwperiode, bouwtypologie en cultuurhistorische waarden van het hoofdgebouw af te leiden. Ook aan de bijgebouwen is aandacht besteed.

2. Cultuurhistorie in Doetinchem

In de structuurvisie “Doetinchem: Cultuurhistorierijk!” is een aanzet gegeven tot het in kaart brengen van historische gelaagdheid van het gemeentelijk grondgebied. De aandachtspunten bij het in kaart brengen van deze gelaagdheid zijn: de (na)oorlogse stedenbouw en architectuur (zowel objecten als structuren), het industrieel erfgoed en het landelijk gebied.

Dit rapport richt zich op het landelijk gebied. Het doel van deze inventarisatie is om inzicht te verkrijgen van de cultuurhistorische waarden in het landelijk gebied van de gemeente. Deze informatie is bedoeld als onderlegger bij het opstellen van nieuwe bestemmingsplannen en andere beleidsbeslissingen voor het onderzochte gebied.

Hiermee voldoet de Gemeente Doetinchem (als een van de eerste gemeenten in Nederland) aan het nieuwe beleid zoals vastgesteld door het Rijk in recente nota Modernisering Monumentenzorg (Mo-Mo). De eerste peiler van dit nieuwe beleid is dat Cultuurhistorische belangen meegewogen worden in de ruimtelijke ordening. In de beleidsbrief staat hierover geschreven: “Goede ruimtelijke ordening betekent dat er een integrale afweging plaatsvindt van alle belangen die effect hebben op de kwaliteit van de ruimte. Eén van die belangen is de cultuurhistorie. Het bestemmingsplan is een belangrijk instrument om cultuurhistorische waarden in een gebied te beschermen. Om meer vorm en inhoud te geven aan de borging van

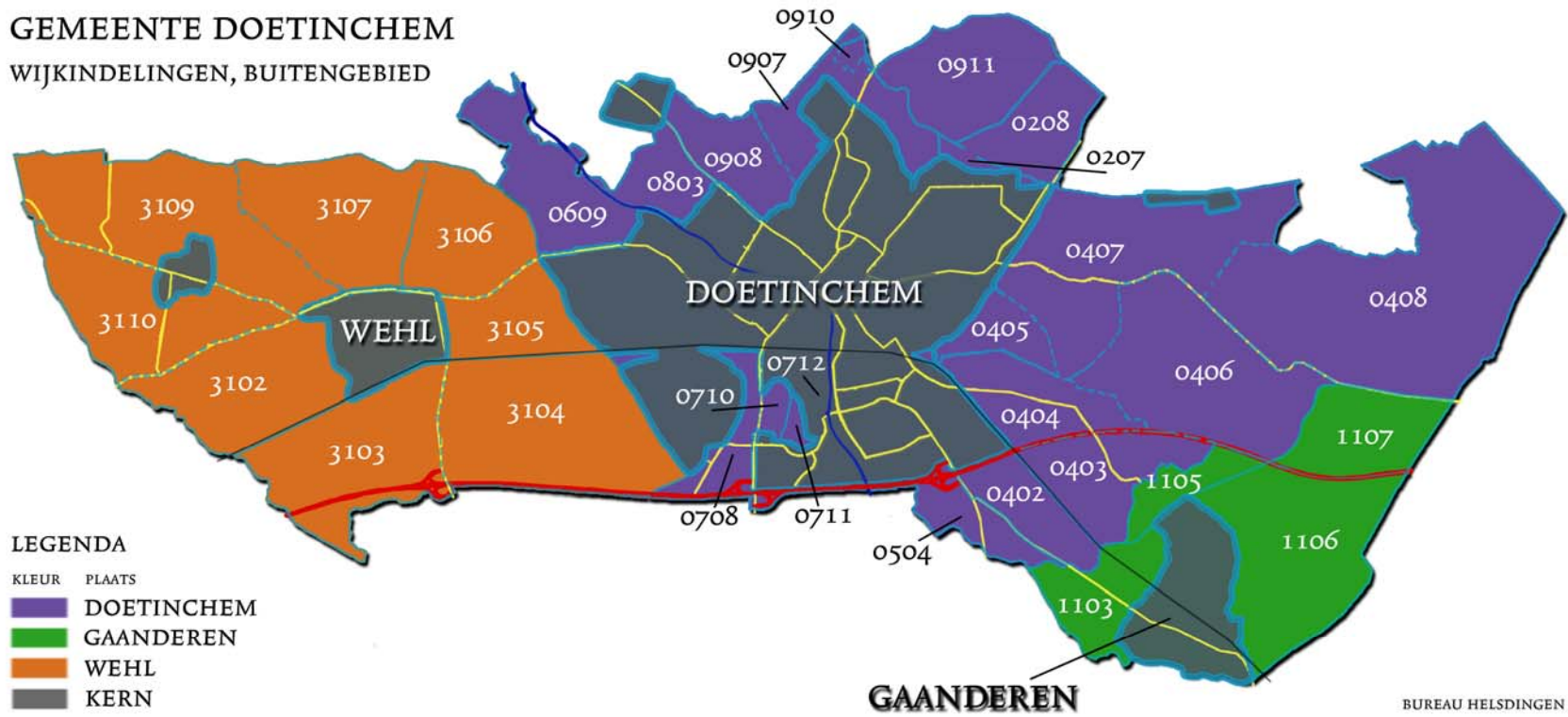
cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening zullen gemeenten bij het vaststellen van bestemmingsplannen rekening moeten gaan houden met cultuurhistorische waarden. Dat betekent dat gemeenten een analyse moeten verrichten van de cultuurhistorische waarden in een bestemmingsplangebied en daar conclusies aan moeten verbinden die in een bestemmingsplan verankerd worden.”¹

De gemeente Doetinchem heeft in 2009 aan Bureau Helddingen opdracht gegeven om een inventarisatie op te stellen van alle objecten in het buitengebied van de gemeente en om de meest waardevolle panden hieruit te filteren. De resultaten moeten leiden tot een inspiratie en toetsboek voor de ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied.

Alle bebouwing buiten de bebouwde kom is geïnventariseerd. Naast de panden met de monumentale status (rijksmonument of gemeentelijk monument) zijn er veel meer objecten die vanuit cultuurhistorisch oogpunt waardevol zijn en waard zijn om voor de toekomst te behouden.

¹ Bron: Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg dd. 01-10-2009
Bijlage a deel 1

GEMEENTE DOETINCHEM
WIJKDELINGEN, BUITENGEBIED



3. Werkwijze inventarisatie

De inventarisatie van de objecten werd voorbereid door Bureau Helsdingen, die ook de inventarisatie (het veldwerk) heeft uitgevoerd, onder verantwoordelijkheid van ing. P.T. den Hertog. De inventarisatie vond plaats tussen november 2009 en augustus 2010. Geïnventariseerd werd in principe vanaf de openbare weg. Indien het pand vanaf de openbare weg niet goed zichtbaar was, werd aan de bewoners toestemming gevraagd om de inventarisatie vanaf het erf te mogen doen. Enkele eigenaars wilde geen medewerking verlenen. In de uitdraai is op bij deze adressen in plaats van de foto de tekst “geen toestemming voor foto’s” opgenomen.

De verkregen gegevens zijn verwerkt in de volgende producten:

- De waarderingsmatrix
- De cultuurhistorisch waardenkaarten
- Dit rapport, met een overzicht van alle gegevens per adres

Alle objecten in het omschreven gebied zijn geïnventariseerd. Tijdens deze inventarisatie is uitgegaan van de adressenlijst en de wijkindeling zoals die is aangeleverd door de gemeente Doetinchem.

3.1 Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied is het landelijk gebied van de gemeente Doetinchem. Dus het gehele gebied van de gemeente met uitzondering van de bebouwde kommen. Uitgangspunt is de aangegeven begrenzing van de bebouwde kom. In Doetinchem zijn de grenzen

van de bebouwde kom ruim rond de kernen getrokken. Diverse malen zijn panden die formeel binnen de bebouwde kom staan, maar feitelijk in een landelijke setting, ook meegenomen in de inventarisatie. Het onderzoeksgebied is opgedeeld in drie delen;

- het landelijk gebied rondom Gaanderen
- het landelijk gebied rondom de plaats Doetinchem
- het landelijk gebied rondom Wehl.

3.2 Het inventarisatieformulier

De inventarisatie is uitgevoerd aan de hand van een inventarisatieformulier. Alle objecten (ruim 1400 stuks) zijn bekeken. Bij dit onderzoek vormen de gebouwen zelf als de belangrijkste bron. Archiefonderzoek is niet uitgevoerd. Voor elk adres is een formulier ingevuld. Hierbij werden het hoofgebouw en de eventuele bijgebouwen gestandaardiseerd omschreven en gewaardeerd in cijfers. Maar een gebouw laat zich niet altijd in standaard termen en cijfers vangen. Hierom is er op sommige plaatsen vrije tekst mogelijk. Bovendien zijn er van alle panden één of meer foto’s gemaakt. Het inventarisatieformulier is opgenomen in de bijlage van deze inleiding.

3.3. De waarderingsmatrix

De inventarisatie is opgesteld om tot een goed inzicht te komen in het onderscheid tussen objecten met een groot en objecten met een minder groot cultuurhistorisch belang. Daarbij is gebruik ge-

maakt van een zogenaamde waarderingsmatrix. De matrix maakt een objectieve afweging mogelijk.

De score in de matrix is een nuttig instrument om in één oogopslag een totaaloverzicht te kunnen geven van de lijst met de daarin aanwezige differentiatie ten aanzien van verschillende (en soms moeilijk vergelijkbare) deelaspecten en kwaliteiten.

Zeker wanneer in een later stadium selecties moeten plaatsvinden, blijkt de matrix in de praktijk een bijzonder waardevol (bij grote aantallen objecten zelfs onmisbaar) en tijdbesparend hulpmiddel te zijn.

3.4. De Cultuurhistorische waardenkaarten

De kaarten komen voort uit de waarderingsmatrix. Op de kaart zijn bij alle objecten door middel van symbolen de cultuurhistorische waarde, gebouwtypologie en de bouwperiode weergegeven. Op de tekeningen staan deze symbolen uitgelegd in de legenda's.

De symbolen zijn opgebouwd uit een eenvoudig huisje (dat het hoofdgebouw symboliseert) met daartegen een kleiner huisje (het bijgebouw).

Bouwperiode:

Boven het dak van het grootste huisje zijn 1, 2 of 3 extra 'daken' getekend. Deze 'daken' geven de ouderdom (van het hoofdgebouw) weer. Hoe meer daken, hoe ouder het object.

Gebouwtypologie:

In het grootste huisje is een cijfer geplaatst. Het cijfer is een indicatie voor het bouwtype van het hoofdgebouw.

Cultuurhistorische waarde:

Het symbool heeft ook nog een kleur die aangeeft wat de cultuurhistorische waarde van het gebouw is. Hier zijn de kleuren rood, oranje en geel gebruikt voor een hoge, een positieve en geen waarde. De kleur van het grootste huisje (het hoofdgebouw) kan dus anders zijn dan de kleur van het kleine huisje (het bijgebouw). De landschappelijke waarde van het gebied rond het object kan bijvoorbeeld een positieve invloed hebben op de cultuurhistorische waarde van het object.

3.5. Eerdere inventarisaties

De gegevens uit de volgende lijsten en eerdere inventarisaties (afkomstig van gemeente Doetinchem) zijn in dit rapport verwerkt:

- Lijst met Rijksmonumenten
- Gemeentelijke monumentenlijst
- Lijst met potentiële Karakteristieke objecten
- De gegevens uit het Monumenten Inventarisatie Project (MIP)

Deze eerdere inventarisaties zijn een momentopname. Dat geldt eveneens voor de lijst met gemeentelijke monumenten. Ook deze lijst is aan verandering onderhevig. Het is altijd mogelijk om na verloop van tijd gemeentelijke monumenten aan te wijzen. De genoemde lijsten zijn als bron bij de inventarisatie vermeld. Vaak komt een object in meerdere bronnen voor. Zo kan een pand zowel rijks- of gemeentelijk monument zijn, en ook voorkomen op de lijst van MIP monumenten.

4 Opzet van dit rapport

Van alle objecten is in dit rapport één foto en een korte beschrijving / waardering opgenomen. Van een object met een bijgebouw met een hogere Cultuurhistorische waarde is er een extra foto opgenomen van dit bijgebouw en een korte waardering.

Hierbij is het adres en het huisnummer, eventueel gevolgd door de naam van het object aangegeven. Dit laatste met het oog op de herkenbaarheid van de objecten.

Vervolgens is aangegeven in welk gebied het object is gelegen. Deze gebiedsindeling is gebaseerd op de door de gemeente gehanteerde wijknummering.

Een gebouw wordt getypeerd door een aantal karakteristieken. Van ieder adres zijn vervolgens de volgende karakteristieken vermeld:

1. Oorspronkelijke functie
2. Huidige functie
3. Gebouwtype
4. Bouwperiode
5. Bouwstijl
6. Status (b.v. rijksmonument of gemeentelijk monument)
7. Cultuurhistorische waarde
8. Waardering
9. Aanwezigheid van eventuele bijgebouwen

Verder is er bij adressen met een bijgebouw met een cultuurhistorische waarde het volgende toegevoegd:

10. Gebouwtypologie van het bijgebouw
11. Cultuurhistorische waarde van het bijgebouw

Als een bijgebouw geen cultuurhistorische waarde heeft of er zijn duidelijk meer bijgebouwen met andere gebouwtypologieën:

12. De gebouwtypologie van de bijgebouwen

Als tenminste één gebouw op dit adres (hetzij hoofdgebouw of bijgebouw) een cultuurhistorische waarde heeft dan is ook het volgende punt meegenomen:

13. Waardering van het gehele complex

Wanneer er sprake is van de cultuurhistorische waarde van het hoofdgebouw of bijgebouw dan is de score uit de waarderingsmatrix overgenomen. Bij panden zonder cultuurhistorische waarde is er geen score opgenomen of staat er score met nul punten.

Wanneer er sprake is van ensemblewaarden van hoofdgebouw en bijgebouw(en) samen, al dan niet in relatie met de situering, dan wordt hieraan eveneens een score toegekend. De totaalscore is dan de som van deze drie scores. Groenaanleg en tuinrichting blijven hierbij buiten beschouwing.

4.1 Oorspronkelijke functie:

Voor de oorspronkelijke functie wordt teruggekeken in de tijd en voornamelijk op basis van de gebouwtypologie bepaald voor welke functie een gebouw oorspronkelijk gebouwd is. Ook in het verleden werd gebouwd volgens het principe 'form follows function'. De oorspronkelijke functie is daardoor meestal gemakkelijk te herkennen.

4.2 Huidige functie:

De huidige functie is aan verandering onderhevig. Het is dus een momentopname. Het gaat hier om wat de zichtbare functie van een complex is, gezien vanaf de openbare weg. Dit kunnen dus andere functies zijn dan de bestemming die in het bestemmingsplan staat.

Bij de huidige functie is het onderscheid tussen de verschillende categorieën soms vaag. Het verschil tussen een woonfunctie en een modern agrarisch bedrijf is makkelijk te zien. Maar er zijn ook hobbyboeren op een woonboerderij met een aantal schapen, twee paarden en een kleine trekker. Daarnaast zijn er ook agrariërs op een historische boerderij die geen opvolger hebben en langzaam aan het afbouwen zijn. Het verschil tussen de laatste twee groepen is lastig te onderkennen. Belangrijke informatie hierbij is de inrichting van het erf. Is dit primair gericht op de sier en ligt de siertuin rondom de boerderij dan is er sprake van een woonboerderij. Ligt alleen aan de voorzijde een siertuin en is de rest van het erf functioneel ingericht, waarbij de trekker de schaal bepaalt, dan is er sprake van een agrarisch bedrijf.

4.3 Gebouwtype:

Hierbij kan gekozen worden uit de volgende gebouwtypes

1. Villa
2. Boerderij
3. Rijtje woonhuizen
4. Woonhuis (vrijstaand eventueel met garage)
5. Industrie en Nijverheid

6. Overig

7. Moderne agrarische bedrijfswoning

De bovenstaande gebouwtypes lijken nogal voor zichzelf te spreken. Er zijn echter een paar nadere definities nodig.

Het verschil tussen een boerderij en een moderne agrarische bedrijfswoning heeft te maken met de bouwtijd en het al of niet combineren van functies in één bouwvolume. Een boerderij is een traditionele boerderij met een (hoofd)gebouw van voor 1940 waarbij in het hoofdgebouw wonen en werken onder één dak ondergebracht zijn of waar woonhuis en stal aaneen zijn gebouwd. Een T-boerderij wordt dus ook als één bouwvolume gezien. Bij een moderne agrarische bedrijfswoning is het woonhuis meestal gebouwd na 1940 en is vrijstaand of is slechts via een tussenlid verbonden met een ander bouwvolume. Typologisch heeft de moderne agrarische bedrijfswoning meer overeenkomsten met het woonhuis dan met de boerderij.

De twee onder één kap woonhuizen worden gezien als een (kort) rijtje woonhuizen.

Een villa is een vrijstaand woonhuis onder architectuur gebouwd. Het is een pand met uitstraling. Het is dus niet alleen een duur en groot pand maar ook een architectonisch 'fraai' pand.

Industrie en Nijverheid zijn de gebouwen waar grondstoffen of goederen worden verwerkt (fabrieken) of opgeslagen (pakhuisen). Ook de Nutsbedrijven (zoals watertorens, schakelstation, transformatorhuisjes, pompgemalen) en de infrastructuur (sluizen en bruggen) worden hieronder gerekend. In het kader van de inventarisatie voor de structuurvisie 'Doetinchem: Cultuurhistoriek!' zijn ook de bank-

gebouwen en de beroepsscholen onder deze categorie geschaard. Wanneer er sprake is van objecten uit de periode 1880 - 1965 met een kenmerkende verschijningsvorm, en architectonische, stedenbouwkundige of cultuurhistorisch belang, dan kan men ook spreken van Industrieel erfgoed. Deze objecten zijn ook wel bekend als 'monumenten van bedrijf en techniek'.²

4.4 Bouwperiode:

Iedere bouwperiode wordt gekenmerkt door specifieke bouwstijlen, typologische ontwikkelingen en bouwmaterialen. De bouwperiode heeft daardoor bouwhistorische betekenis. In de waarderingsmatrix wordt uitgegaan van de volgende bouwperiodes:

1. Vóór 1800
2. 1800-1850
3. 1850-1900
4. 1900-1940
5. 1940-1965
6. 1965-nu

Indien er een exacte bouwperiode of bouwjaar bekend is dan is deze aangegeven.

In de verwerking op de kaart wordt gewerkt met een kleiner aantal bouwperiodes: vóór 1800, 1800-1940 en na 1940.

² Hierbij wordt aangesloten op de uitgangspunten uit: R. Stenvert, Inventarisatie industrieel erfgoed Doetinchem (BBA (Bureau voor Bouwhistorie en Architectuurgeschiedenis) te Utrecht, 2009).

4.5 Bouwstijl

Indien een pand een duidelijk voorbeeld is van een bepaalde bouwstijl, is dit hier weergegeven. Dat is lang niet altijd het geval. De traditionele boerderijen voldoen maar zelden (of slechts op ondergeschikte onderdelen) aan de bouwstijlen zoals die in de architectuurboeken beschreven staan. In die gevallen wordt volstaan met de aanduiding 'traditionele, ambachtelijke streekeigen bouwstijl', of een variant van die aanduiding. Alle bouwkunst uit de periode 1940-1965 wordt geschaard onder de (na)oorlogse architectuur. Daarmee wordt aangesloten bij de definitie die wordt gehanteerd bij de inventarisatie van de naoorlogse stedenbouw en architectuur binnen de gemeente Doetinchem.³

Met name de bouwstijl voor de gebouwen van na 1965 is lastig. Hierbij worden de stijlen 'bungalowstijl' en 'boerderestijl' geïntroduceerd om de verschijningsvorm aan te duiden.

4.6 Status:

De omschrijving van de status is afkomstig uit de lijsten met Rijksmonumenten, Gemeentelijke monumenten, MIP-objecten, of potentiële karakteristieke objecten. Het komt een enkele keer voor dat een Karakteristiek- of een MIP-object een indifferente Cultuurhistorische waarde heeft gekregen. Meestal is dan het oude pand dat op de

³ Zie hiervoor de inventarisatie van de naoorlogse stedenbouw en architectuur door L. van Meijel; eveneens is het kader van de Structuurvisie "Doetinchem: Cultuurhistorierijk!"

lijst stond, gesloopt en vervangen door nieuwbouw. In de gevallen waar dit vrij duidelijk is, is dit ook in de tekst weergegeven.

4.7 Cultuurhistorische waarde:

De Cultuurhistorische waarde kan hoog, positief of indifferent zijn. Indifferente objecten hebben geen cultuurhistorische waarde en de score uit de waarderingsmatrix wordt dan ook niet weergegeven. Bij de bepaling van de cultuurhistorische waarde zijn zowel de ontstaansgeschiedenis, uniciteit en ouderdom van belang.

4.8 Waardering:

De waardering kan beeldbepalend, beeldondersteunend of niet beeldbepalend zijn.

4.9 Eventuele bijgebouwen:

Bij de aanwezigheid van de eventuele bijgebouwen wordt vermeld tot welk bouwtype dit bijgebouw behoort.

4.10 Bijgebouwen met cultuurhistorische waarde:

Het bijgebouw met een zekere cultuurhistorische waarde (een positieve of een hoge waarde) wordt hier beschreven. Hier wordt weergegeven tot wat voor bouwtype dit bijgebouw behoort en de hoogte van de cultuurhistorische waarde van dit bijgebouw.

Als er meerdere bijgebouwen te vinden zijn met een hogere cultuurhistorische waarde dan is dit terug te vinden in de complexscore.

4.11 Overige bijgebouwen:

Als een bijgebouw geen cultuurhistorische waarde heeft of er zijn duidelijk meer bijgebouwen met andere bouwtypologieën dan wordt dat hier vermeldt.

4.12 Totaal complex:

Van het beschreven object wordt ook de ensemblewaarde van het complex / erf bekeken. Het gaat hier om de samenhang van de bijgebouwen en de uitstraling door de bijgebouwen, de inrichting van het erf en de relatie van het complex met zijn omgeving. Met name de aanwezigheid van ontsierende gebouwen kan zorgen voor vermindering van de ensemblewaarde.

Bij het complex / ensemble is ook aangegeven in welk landschapstype het adres is gelegen. Hier zijn de gegevens van Bureau Waterland overgenomen. Er is geen relatie gelegd tussen de ensemblewaarde en het landschapstype.

NB. Er is niet gekeken naar de technische kwaliteit van het pand / complex. Vanzelfsprekend is dit een belangrijke factor bij instandhouding en een eventuele herontwikkeling van een gebouw, maar technische kwaliteit is geen onderdeel van de cultuurhistorische waarde, en blijft daarom buiten beschouwing.

5. Waardering en score

In het rapport zijn van alle cultuurhistorisch waardevolle hoofd- en / of bijgebouwen de scores vermeldt en de ensemblewaarde van het complex. Onderaan de pagina is (indien relevant) de totale score van het hoofdgebouw en / of de bijgebouwen en het ensemble vermeld.

Ieder object is op bovenstaande deelaspecten gewaardeerd. Dit is gedaan aan de hand van een cijfermatige schaal, variërend tussen 1 en 3 of tussen 0 en 3 (0, 1, 2, 3). De behaalde scores per deelaspect zijn vervolgens vermenigvuldigd met een weegfactor. Deze weegfactor geeft het relatieve belang weer dat het deelaspect heeft in de totale waardering. Op basis hiervan wordt voor de beeldbepalende panden in de Matrix een score berekend. De werkwijze met deze matrix is gebaseerd op een algemeen aanvaarde waarderingssystematiek.* Op deze wijze kan, in theorie, per adres een maximale score van 45 of een minimale score van 0 behaald worden. Met deze cijfermatige waarderingmethode is beoogd om enerzijds alle belangrijke aspecten zo objectief mogelijk te benoemen en anderzijds ook een weging mogelijk te maken tussen soms zeer uiteenlopende waardevolle objecten.

* Met enige aanpassingen gebaseerd op: *Handleiding selectie en registratie Jongere stedenbouw en Bouwkunst*, (uitgave Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Zeist 1991)

onderdeel	puntentelling	Weegfactor
Hoofdgebouw		
1. Architectuurhistorische waarde / Bouwstijl	0 = zeer eenvoudig 1 = gewoon 2 = redelijk 3 = hoogwaardig (duidelijk stijlvoorbeeld of rijke detaillering)	3
2. Cultuurhistorische waarde	0 = geen; indifferent 1 = positief 2 = hoog	3
3. Gaafheid	0 = forse verminking (aanbouwen, nieuwe gevels) 1 = beperkte verminking (dakkapel, kozijnen) 2 = gaaf	3
4. Monumentale waarde (totaalindruk)	0 = geen 1 = positief 2 = hoog (potentieel monument)	2
Bijgebouw (met hoogste Cultuurhistorische waarde)		
1. Architectuurhistorische waarde / Bouwstijl	0 = geen 1 = gewoon 2 = redelijk 3 = hoogwaardig (duidelijk stijlvoorbeeld of rijke detaillering)	2

2	Cultuurhistorische waarde	0 = geen; indifferent 1 = positief 2 = hoog	2
3.	Gaafheid	0 = forse verminking (aanbouwen, nieuwe gevels) 1 = beperkte verminking (dakkapel, kozijnen) 2 = gaaf	2
4.	Monumentale waarde (totaalindruk)	0 = geen 1 = positief 2 = hoog	1
Gehele complex			
	Ensemblewaarde van complex / erf (uitstraling door bijgebouwen)	0 = verstoord door lelijke bebouwing 1 = neutraal 2 = gaaf, compleet	2

Ad 1 Architectuurhistorische waarde / bouwstijl.

De mate waarin de architectonische stijl van een object herleidbaar is tot, of een goed voorbeeld is van, lokaal of regionaal bekende architectuur of een architectuurstroming. Bovendien wordt hierbij in aanmerking genomen of er bij het object sprake is van een complex ontwerp en / of versierende details.

Ad 2 Cultuurhistorische waarde:

Bij de bepaling van de cultuurhistorische waarde zijn de volgende drie onderdelen van belang:

- **Ontstaansgeschiedenis en lokaal belang:** de mate waarin het ontstaan of het gebruik van het object van historisch belang is en de mate waarin het sociale en lokale aspect een rol speelt.
- **Uniciteit:** de mate waarin het object zeldzaam is, lokaal gezien. Die zeldzaamheid kan betrekking hebben op de functie of op de typologische verschijningsvorm.
- **Ouderdom:** oudere gebouwen hebben door hun leeftijd een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de omgeving.

Wanneer er bij een hoofdgebouw of bij een bijgebouw geen sprake is van cultuurhistorische waarde (waarde indifferent, 0 punten), dan wordt er geen score voor dat hoofdgebouw of bijgebouw weergegeven in de matrix en in de rapportage.

Ad 3 Gaafheid:

De mate waarin de authenticiteit en de monumentale waarde van het pand nog aanwezig is. Niet iedere wijziging wordt gezien als een aantasting van de gaafheid of een verminking. Een verminking van een pand is een niet-harmonieuze wijziging van de bij de bouwstijl gewaardeerde architectuur. Hierbij ligt het accent op de verminking van de beeldbepalende verschijningsvorm en niet zozeer op de verminking van eventuele details zoals die bij potentiële monumenten een rol spelen.

Ad 4 Monumentale waarde (totaalindruk)

Hierbij wordt gekeken of een pand in principe monumentwaardig is. Bij een hoge monumentale waarde is dit waarschijnlijk het geval. Bij een positieve monumentale waarde is dit mogelijk het geval. Bij geen monumentale waarde is dit zeker niet het geval. Dit aspect is bij de inventarisatie betrokken om een indicatie te kunnen geven over de hoeveelheid panden die op termijn mogelijk in aanmerking komen als gemeentelijk monument. Het verschil met de cultuurhistorische waarde is niet alleen dat bij de monumentale waarde de lat hoger ligt maar hier wordt meer naar de totaal indruk gekeken. Het is dus een samenspel van cultuurhistorische waarde, bouwstijl, bouwhistorische gelaagdheid, gaafheid, authenticiteit maar ook de ligging, de ensemblewaarde en de schoonheid worden meegewogen. De aspecten bouwhistorische gelaagdheid en authenticiteit spelen alleen een rol bij de bepaling van de monumentale waarde. Bij de rest van de waardering blijven deze aspecten buiten beschouwing.

Ad 5 Ensemblewaarde van complex / erf (uitstraling door bijgebouwen):

Bij de ensemblewaarde gaat het om het hele complex dus het erf met hoofd- en bijgebouwen. Twee belangrijke onderdelen hierin zijn:

- **Ligging:** de mate van waardering van de stedenbouwkundige of landschappelijke situering, met name van de beeldbepalende rol die het betreffende object daarin vervult.
- **Verstoring** ensemble: de mate waarin de oorspronkelijke directe omgeving is aangepast of aangetast ensemble.

6. Literatuur en bronnen

Bij de voorbereiding van de inventarisatie en bij de datering en waardering is gebruik gemaakt van de volgende literatuur. M.b.v. afkortingen wordt bij de beschrijvingen hiernaar verwezen.

MIP-D	<i>Monumenten Inventarisatie Project (Doetinchem)</i> , Uitgave Provinciaal bestuur van Gelderland, 1992
MIP-W	<i>Monumenten Inventarisatie Project (Wehl)</i> , Uitgave Provinciaal bestuur van Gelderland, 1992
BidGD	<i>Boerderijen in de gemeente Doetinchem</i> door Gon Boekkooi en A. K. Kisman; Oudheidkundige Kring Deutekom (Doetinchem 1988)
Divb	<i>Doetinchem in vervagende beelden; veranderingen in het stadsbeeld in de tweede helft van de twintigste eeuw</i> door S. Grit en A.K. Kisman; Staring Instituut en Steenbergengestichting (Doesburg 2000)
MveM	<i>'n Moment voor een monument; beeldbepalende bouwwerken in Doetinchem en omgeving</i> door R. Lurman, J. Steijntjes en G. Boekkooi; Oudheidkundige Kring Deutekom (Doetinchem 1984)
WioA	<i>Wehl in oude Ansichten</i> door A.G.B. Koster; Europese bibliotheek (Zaltbommel 1990)
Wten	<i>Wehl toen en nu</i> door A.G.B. Koster; Oudheidkundige Vereniging Wehl (Wehl 1995)

afkortingen

Afkorting	Betekenis
RM en RMnr	Rijksmonument (met bijbehorend Rijksmonumentnummer)
GM en GMnr	Gemeentelijk monument (met bijbehorend Gemeentelijk monumentnummer)
GEM	Object uit de aangeleverde adressendatabase van de Gemeente Doetinchem
Karak.	Object uit de lijst van potentiële karakteristieke objecten
BHD	Bureau Helsdingen; object tijdens de inventarisatie aangetroffen door Bureau Helsdingen
vg	Voorgevel
bg	Begane grond
Ca.	Circa
ongnr	Ongenummerd
nbn	Nog niet bekend

Bijlage: veldwerkformulier

